

ንጉሠ ነገሥት አብርሃም ያዩህ ሆይ! መፍትሔው ይሄው ነው ቢቃ?

ይሄይስ አእምሮ

“የአፄ አብርሃም ያዩህን ጽሑፍ አንብቦን ስንጨረስ ነገር ማብላላታችንን ትተን ዝም ብለን መጋደም አልቻልንም። ዘመናችን ብዙ የሚሠራበት ሃይማኖት ብዙ የሚወራበትና የሚጻፍበት መሆኑን እናውቃለንና አግራሞታችን ወሰን አልነበረውም። ጥሎብን “ሌላ ሥራ የላቸውም ወይ?” እስክንባል ድረስ በዩቀኑ ብዙ እናነብን፤ ስለዚህም ሲሆን በምታዘበው ሁሉ እናነባለን። ሕዝባችንን የሚጠቅም ነገር ለማከናወን የዛሬ አሥራ ሁለት ዓመት ገደማ ብዙ ብንጥርም የአማራ ኤሊቶች እያወኩን ጥረታችን ስንዘር ሳይራመድ ተኮላሽቶ እንዲቀር አደረጉብን። ያዘጋጀነው በመቶ ሺዎች የሚገመት ዘመናዊ ጦርም ሳይዋጋ ወደየመጣበት ተበተነብን። አሁን ደግሞ እንሙሉጌታ ሉሌ ትናንት እንዳልሰደቡን አሁን ደግሞ እኛን ተመሳሳሉና ለነአንትና እየሰገዱ አስደሰቱን፤ በህቅም ፈጁን። አማርኛችን በጣም መሻሻሉን ወዳጆቻችን ስለጠቆሙን በጣም ተኩራርተናል፤ ከአሥራቷ እንደተለቀቀች ጥጃም ፈንጥዘናል። እነዚህ የአማራ ሙንጣጥቶች ግን ቢመከሩ ይመከሩ፤ አለበለዚያ ዋጋቸውን እንደምንሰጣቸው ለሕዝባችን ቃል እንገባለን። እነዚህ የትግራይ ሕዝብ ታሪካዊ ጠላቶች የሆኑ የአማራ ልሂቃን “ትግሬ ነገስ” ብለው በምቀኝነት ሊያብዱ ደርሰውልናል። በፊት ብንመክራቸው እምቢ ብለዋል፤ አሁን ደግሞ እንገስጸቸዋለን ወይ እንቆነጥጣቸዋለን። አለበለዚያም ብትር ቢጤ እናቀምሳቸዋለን። ...”

ባይቆጭ ያንገበግብ።ይሄ አማራ እሚባል ፍጡር፣ ፈረደበት። ስደተኛውም፣ የፖለቲካ ጥገኛውም፣ የኢኮኖሚ ጥገኛውም፣ የስኳር ሌባውም፣ የጨው ሌባውም፣ የወርቅ ሌባውም፣ ሁሉም ይረባረብበታል - አሃ፣ አሸሞርኩ መሰለኝ፤ ይቅርታ። ምን ይደረጋል - ጥላሽት ሲቀበህ መቼም ቅቤ አትቀባ ነገር ሆነብኝ እኮ - ስለዚህ የሀሰትም ልትሆን ብትችል ጠባብ ቀዳዳ እየፈጠርህ መሸሚሞር ጉደኛው ዘመናዊ ባህላችን የሚጠብቅብን አነስተኛው መሥፈርት ነው።

አብርሃም ያዩህ የአማራ ልሂቃንንና አማርኛን በጅምላው ምን አድርጉ እያላቸው እንደሆነ አልገባህ አለኝ - የሞተ ፈረስ ጋላቢ ሆነብኝ። እግር እጁ በማይጨበጠውና ከቁም ነገሩ ይልቅ አትርሱኝ ባይነቱ በሚያሳብቅበት በዚህ የተውገረገረ ዘባዘበው የአማራ ልሂቃን የሚላቸውን ወገኖች እንደምን አድርጎ በአግባብ የሰድብ ችኬ እንደጠረባቸው ስመለከት እንኳንስ ልሂቅ አልሆንኩ ብዬ የጨዋነት ዕድሌን አመሰግንኩ። እውነቱን ነው። ብሆን ኖሮ ምን ይውጠኝ ነበር? ገመድ ቢጤ ይገዢ ወደሚቀርበኝ ዛፍ እርጥ እንደነበር አሁን ሳስበው በልጆቼ ዕድል ቀናሁ። ግን እኮ የማንሰማው ጅላጅልና ብሶት ወለድ ነገር እንዳይኖረን እየሆን ነው ጃል! ምን ዓይነት ዘመን ነው። በነገራችን ላይ የላይኛው አንቀጽ ጌታው አብርሃም ያዩህን እንዳቅሚቷ ለመተረብ በርሱ አነጋገር ማለትም የአጻጻፍ ሥልት ብዕራን ማናገሬ ነው። ሰውዬው ግን እዩለየለት መጣ ልበል? ምነው ዐርፎ ቢቀመጥ? አሸሙርና አግባስ ባይሆን ለኛ ወጣቶቼ ጽሑፍና ንግግራችንን እናሳምርበት እንጂ በርሱ ያምራል እንዴ? በአሸሙር ዕድሜን መጨረስስ እግዜር ይወደዋል? ሻረ አቅል ጀባ! መካሪ ማጣት እንጂ እንዲህ ከሁሉም ጋር መናጀስ ማንን ይጠቅማል? ይህን ስል ግን ሃሳቡን በነጻነት የመግለጹን ያልተሸራረፈ መብት ከማክበር ጭምር ነው። ያንን መብቱን በአግባቡ እንዲጠቀምበት ግን እጠቁማለሁ።

ትልቁ የአብርሃም ችግር የሚጀምረው የጽሑፉ የትርክት አቅጣጫ (point of view) ላይ ነው። የመረጠው የትርክት አቅጣጫ ሥልጣን ወዳድነቱን የሚያሳይ ነው - አብርሃም ከመጠን ያለፈ ሥልጣን አፍቃሪ ነው። ያን ፍላጎቱን የሚያጨናግፍበት የመሰለውን ግለሰብም ሆነ ቡድን በዛቻና በነገር ውርጅብኝ ለማደባየት ደግሞ በምንም ዓይነት መንገድ ወደኋላ እንደማይመለስ ከአጻጻፍ ሥልቱ መገንዘብ ይቻላል፤ የሠለጠነበት ይመስላል። በዚህ ጥንቅላዩ ትክክል መሆኑን የአቶ ያዩህ ልጅ አብርሃም ራሱ ይመስክርልኛል።

የመረጠው የትርክት አቅጣጫ ንጉሣዊ ነው - ልክ እንደቀዳማዊ ኃይለ ሥላሴ ዓይነት። አብርሃም ንጉሥ አይሁን እያልኩኝ አይደለሁኝም፤ አሁን ግን ስደተኛ እንጂ ንጉሥ አይደለምና እንዲያ መናገሩ ትርጉሙቢስ ነው ለማለት እደፍራለሁ። በነገራችን ላይ የትርክት አቅጣጫ ስል “የጽሑፉን ታሪክ ማን ነው የሚነግረን?” የሚለውን ጥያቄ የሚመልስልን ነው። አብርሃም የተጠቀመው የአንደኛ መደብን ብዙ ቁጥር ነው - በንጉሣዊ የአነጋገር ሥልትነት የሚታወቀውን መጠቀሙ ነው። እንግዲህ ለመንገሥ እያሰበም ሊሆን ይችላልና ይቅናው። አብርሃም ያዩህ “የምንወድህና የምትወደን ሕዝባችን...” ለማለት የቀረው ጊዜ ምናልባት ቀጣዩ ጽሑፉ እስኪወጣ ነው።

አብርሃም ጥቂት ማሰብ ቢችልና ነባራዊ የትርክት አቅጣጫ ቢጠቀም ኖሮ ከአንደኔ ዓይነቱ ሥራ-ፊት አቃቂረኛ ትችት ይድን ነበር። ከራሱ ጽሑፍ ምሳሌ ልውሰድና እንዳመጣብኝ ራሴው በመረጥኩት አንድ መንገድ ላሻሽልለት - ሌላም ዘዴ ይኖራልና።

ከቅርብ ቀናት በፊት ያስተላለፍነው ማስታወቂያ መሰረት በማድረግ ባለፉት ሁለት ሳምንታት በተከታታይ የለቀቀናቸውን ሁለት አበይት ጉዳዮች ያዘሉ ፅሑፎቻችንን በጥሞና አጢናችሁ ምስጋና ለለገሳችሁንና ላበረታታችሁን እጅግ በርካታ ወገኖቻችን ከልብ የመነጨ ምስጋናችን ይድረሳችሁ። ለወደፊቱም ምክራችሁና ድጋፋችሁ፣ ጉድለት ሲኖርም ተግሳግችሁ፣ እንዳይለየን በታላቅ ትህትና እንጠይቃለን።ከሁሉም በላይ ያስደሰተንና ያስፈነደቀን ግን የአማርኛ ቋንቋ አቅማችን መዝናችሁ ከፍተኛውን የማለፊያ ቁጥር/ማርክ ሰጥታችሁ ያበሰራችሁን ኢትዮጵያዊያንና ትውልደ ኢትዮጵያዊያን ወገኖቻችን ያደረጋችሁት መልካም ተሳትፎ ነው።

ከቅርብ ቀናት በፊት የተላለፈውን ማስታወቂያ መሠረት በማድረግ ባለፉት ሁለት ሳምንታት በተከታታይ የተለቀቁትን ሁለት ጉዳዮች ያዘሉ ጽሑፎችን በጥሞና አጢናችሁ ምስጋና ለለገሳችሁንና ላበረታታችሁን እጅግ በርካታ ወገኖቼ ከልብ የመነጨ ምስጋናዬ ይድረሳችሁ። ለወደፊቱም ምክራችሁና ድጋፋችሁ፣ ጉድለት ሲኖርም ተግባራችሁ እንዳይለየኝ በታላቅ ትህትና እጠይቃለሁ። ከሁሉም በላይ ያስደሰተኝና ያስፈነደቀኝ ግን የአማርኛ

ቋንቋ አቅማን መዝናችሁ ከፍተኛውን የማለፊያ ቁጥር/ማርክ የሰጣችሁኝ ኢትዮጵያውያንና ትውልደ ኢትዮጵያውያን ወገኖቼ ያደረጋችሁት ተጨማሪ ጥረት ነው።

በመሠረቱ አብርሃምን በአማርኛ ችሎታው ማማት የሚቻለው የለም - ጎበዝ ነው፤ በዚያ በደርግ የመጨረሻ ዘመን በሚያምር ንግግሩ ያላማለለው የኢትዮጵያ ሬዲዮና ቲቪ ተከታታይ አልነበረም። ይህም ችሎታው የዛሬውን አያድርገውና እንደማንኛውም ኢትዮጵያዊ በኢትዮጵያዊነቱ ያገኘው የጋራ ሀብት እንጂ ለውደር ለሌለው ጀግንነት ኒሻን ወይም ለፍቤል የሥነ ልሣን ለመዳገፍ ሽልማት የሚያሳጭ ታላቅ ጀብድ አልነበረም፤ አይደለምም። አማርኛን ከአማርኛ በላይም እንኳን አሳምሮ መናገር መቻል ብርቅ አይደለም/ሊሆንም አይችልም፤ በ"ቋንቋችሁን ዐወቅሁላችሁ"ም የሚያንቀባር አይደለም - እነአሉላ ፓንክረስት ምን ይበሉ ታዲያ። በመሠረቱ እኮ አንድን ቋንቋ አጣርቶ ለማወቅና ለመጠቀም በአማካይ ስድስት ወራትን ብቻ እንደሚፈጅ ባለሙያዎቹ የሚናገሩት ጉዳይ ነው - በዚያም ላይ ማንኛውም ቋንቋ የሰው ልጅ ጠቅላላ ሀብት እንጂ የኔ የብቻ አንጡራ ሀብት ነው። ሊባል የሚገባው አይደለም - እንደዚያ የሚሉ ጅሎችና የቋንቋን ሥነ ተፈጥሮ የማይረዱ ናቸው። እንግሊዝኛን ከእንግሊዘኛ በላይ የሰለጠኑበት የዓለም ዜጎች ሞልተዋል ይባላል። አማርኛን በሚመለከት ግን እነበዓሉ ግርማ፣ እነሎሬት ፀጋዬ ገ/መድኅን፣ እነጥላሁን ገሠሠ፣ እነማህሙድ አህመድ፣ ... እና ሌሎቹም ሚሊዮናት የኢትዮጵያ ፈርጦች ምን ሊባሉ እንደሚችሉ አብርሃም ያዩህ ብቻ ነው ሊነግረን የሚችል - ደግሞም እኮ አማርኛና ትግርኛ ተለያይተው ሞተው - ፒ! በዚህም አለ በዚያ እሱ በቀጥታ ሳይናገረው በሾርኒ እንደተናገረው ቆጥራ እንደምረዳው እሱን መሰል ትግሬዎች ለአማርኛና ለአማርኛ ባላቸው ቀረቤታና ታሪካዊ ዝምድና ሲሉ አማርኛ ቋንቋን አጥርተው መናገራቸው እንዳለ ሆኖ በታሪካዊ ሹነቶች መገጣጠም ምክንያት እንግሊዝኛ የዓለም ቋንቋ ሊሆን እንደተቃረበ ሁሉ ከ80 ቋንቋዎች በላይ በሚነገሩበት ኢትዮጵያም በሆነ ታሪካዊ አጋጣሚ ይህ የጭቁኖች ቋንቋ ለሀገሪቱ ሕዝብ እንደጋራ የመግባቢያ ድልድይ ሆኖ ቢያገለግል ያሸልመው እንደሆነ እንጂ አያስከንነውም። ኢትዮጵያ ውስጥ ግን ወርቅ ላበደረ ጠጠር መመለስ እንደባህል እየተቆጠረ ስለመጣ አማርኛ አለአበሳው እንደክርስቶስ እየተወገረ ያለበት ሁኔታ ነው ተፈጥሮ ያለ። በውጤቱም ኢትዮጵያ ነጻ ስትወጣ በቀላሉ ወደማትወጣው ሥነ ልሣናዊ ውጥንቅጥ ውስጥ እየገባች እንደሆነ መገመት የሚቻልበት ሁኔታ ተፈጥሮ ነው ያለ። በሃገሩ ዘይተፈጥረ ሹኔታ የለን ምባል ይሸሸና አግባብ። "ዝባረብን ዝፀህፈሎን አምሃርኛ ፅቡቕ ተባሂሎለይ፤ እንኳፅ ቃህ በለኩም፤ አነ ቃህ ኢሉኒ " ኢልካስ ከምዚ ምርጓድ? ቧይ! አታ አብርሃም፣ እንታይ'ሞ ኮይንኻ? ...

እባካችሁን እያልኩ ያለሁት ግልጽ ይሁንልኝ። አማርኛ በግድ የጋራ ቋንቋ ይሁን የሚል ሥነ ልሣናዊ ህልምም በሉት ቅዠት የለኝም። የማምንበት ጉዳይ ግን ኢትዮጵያውያን በአንድ የግዛት አንድነት ሥር ለመኖር እስከፈለጉ ድረስ ከ80 በላይ በሚገመቱ ቋንቋዎች በሁሉም መግባባት ይቸገራሉና ቢያንስ አንድ አፊሴል የሥራ ቋንቋ የሚያስልጋቸው መሆኑን ነው። ያም ቋንቋ ሲፈልግ ኑጭኛ ሲፈልግ ደግሞ ዳቦኛ ይሁን። ችግሩ እሱ አይደለም። በ80 ቋንቋ ቲቪ ፕሮግራም መክፈት፣ በ80 ቋንቋ ዐዋጅ ማርቀቅ፣ በ80 ቋንቋ ጋዜጣና መጽሔት ማተም፣ በ80 ቋንቋ የትምህርት ሥርዓት መንደፍ ... ይህን እንኳንስ እኛ ያደጉ አገሮችም አይችሉትም፤ እስካሁን የሠራውም የጅሎች ሥራ ነው። ስለዚህ ውድ አብርሃም እንዲያውቀው የሚገባው ነገር አማርኛን የሚናገሩ ኢትዮጵያውያን ለአማርኛ ባለውለታ ናቸው እንጂ አማርኛ ተገልጠው ወለታ ከፋይ ሊሆን የሚገባው አለመሆኑን ነው። ቋንቋን ከመሣሪያነቱ በላይ አዝልሎ የሚመለከት በሽተኛ እንጂ ጤናማ ሰው ሊባል አይችልም። ላወቀው ቋንቋ ልክ እንደሸሚዝና ከናቴራ ሊጠለቅና ሊወልቅ የሚችል ብጣም ተራ ነገር ነው፤ ሰዎችን የሚያባላውስ የግል ወይም የቡድን እንስሳዊ ጥቅምና ፍላጎት ነው። ቋንቋ ልባስ ናት - ጭምብል። በዛሬ ዘመን ደግሞ የአንዲት እናት ልጆች እንኳን እርስ በርስ ይባላሉ - ይቅርና የአንድ በሄረሰብ አባላት። ሶማሌን ተመልከቱ። በሁሉም ነገር አንድ ሆነው ሲያበቁ ከኛ በበለጠ መንግሥት አልባ ሆነው በዓለም ዙሪያ ተበትነዋል። የበተናቸው በቋንቋ ያለመስማማት ጣጣ አይደለም። ሆኖ እንጂ የቋንቋ ልዩነት አያፋጅም። ዐመል እንጂ በምትናገረው ቋንቋ ምክንያት አትጨራረስም። እውነቱ ይሄውና ይሄው ብቻ ነው።

አማርኛን በሚመለከት እንዲያውም በአሁኑ ወቅት በገዢው የወያኔ ቡድን ምክንያት የኢትዮጵያውያን የጋራ መግባቢያ ድልድይ እየተሰበሰበ በመሆኑና የሚተካውም ባለመዘጋጀቱ ብዙ ዜጎች እየተነጹ እንደሆነ መረዳት አስፈላጊ ነው። ባሏን የጎዳች መስሏት የገዛ ሰውነቷን በጋሬጣ መለገጠች እንደተባለችው ቂል ሴት፣ ወያኔም አማራ እሚባሉትን ዜጎች ከጨዋታ ውጪ ያወጣ መስሎት በብዙ ሚሊዮን የሚቆጠሩ በተለይ የገጠራማይቱ ኢትዮጵያ ዜጎችን ከሁለት ያጣ ጎመን አድርጓቸው መቅረቱን መገንዘብ አይከብድም። በስመ ብሔር/ብሔረሰብ የማላገጫ "ፌዴራል" ተብሎ የፖለቲካ ቁማር ሰበብ ጀርድን ቢቆርጡት አማርኛን መናገር የማይችል ኢትዮጵያዊ ዜጋ አምርቶ ወደመናገሻ ከተማ ለሥራ ፍለጋ ሲመጣ ከቢጤዎቹ በተለይ ባይተዋር እንዲሆን ማድረግ ዛሬም ባይሆን ከነጻነት በኋላ ዳፋውን የምናየው ይሆናል። ከደምቢዶሎ በእንግሊዝኛ የመጀመሪያ ዲግሪውን አግኝቶ አዲስ አበባ ለሥራ ፍለጋ የመጣና አርሚፋ በስተቀር እንግሊዝኛም አማርኛም መናገር ባለመቻሉ ገና በኢንተርፈሺው ያለማለፉን መርዶ እየሰማ ይሰቃይ የነበረ ወጣት በቅርብ አውቃለሁ። ወያኔዎች በቂም በቀልና በድንቁርና ተነሳሰተው የኢትዮጵያን ወጣት በዚህ መልክ ቢጫወቱበትም ታሪክ ፍርድን ሲሰጥ የሚገባቸውን ምንዳ እንደሚያገኙ አይጠረጠርም። የነሱን ልጆች ግን እንዴትና የትም እንደሚያስተምሩ እናውቃለን። ሌላው ቀርቶ በኔ ግምባር ላይ የምትገኘዋ ያቺ ዘ ቁጥር መለያ እንኳን በነሱ ልጆች ግምባር እንዳታርፍና የባህል ተከታይ እንዳይባሉባቸው ያደርጋሉ፤ አቸፈርና ወይንማ የገጠር ትምህርት ቤት "የተማረው" የስንሻው አገሩአደመ ልጅ "አሯ!" ሲል በአማርኛው ጎጃሜ መሆኑን ተረድተህ ስታፈዝበት የወያኔዎችን ልጆች ግን በምንም መንገድ አትለያቸውም - "ሥልጡናን" ናቸው። አነሳሴ ሌላ ሆነ እንጂ በዚህ ዙሪያ ብዙ የሚያሳዝኑ ገጠመኞችን መናገር በቻልኩ።

አብርሃም ያዩህ በተለይ የአማራ ልሂቃን የሚላቸውን በጅምላ ለምን እንደጠላቸውና በዴሞክራሲያዊ ልቅ ብሪሩ ለምን በስድብ እንደሚሞልጫቸው ገርሞኝ ባነሳሁት በዕር ስላልተነሳሁበት ነገር ከፍ ሲል ጥቂት ዘባረቅሁ መሰለኝ። ምን እንዲያው - የዚህች አገር ነገር እኮ ሳይጠጡ እያሰከረን ብዙዎች ተቸገርን። ምን ይብቃን? ሁሉም እየተነሣ የስድብና የአቃቂር መለማመጃ አደረገን። በቁም ሞትነ።

ባንፈልግም ውጤቱ ግን ይህ እንደሚሆን አንጠራጠርም። ስለዚህ፣ ይህ ከመሆኑ በፊትና ኋላ ደብቁኝ ሰውሩኝ ማለት ሳይመጣ፣ ከኤርትራ መንግስትና ህዝብ የሚደረግ ማንኛውም ግኑኝነትም ሆነ ትብብር ፋይዳ የሚኖረው ከሆነ፣ ግንቦት ሰባት ትህዴን በተባለ የትግራይ ፈረስ ተፈናጦ በመጋለብና የሻዕቢያ ጎራዴ አንግቶ አካኪ ዘራፍ በማለት ሳይሆን፣ ካገር ሽማግሌዎችና ወሳኝ ሚና ካላቸው የፖለቲካ ኃይሎች ጋር በመመካከር፣ በተለይ ደግሞ የቀድሞ የህወሓት መሪዎች የነበሩትን በማማከርና በማሳተፍ ብቻ መሆን እንደሚገባው አስታውሰን አንባቢዎቻችን በትህትና እንሰናበታለን።

መዘምዘሚያ፡- ይህ የፖለቲካ ጎምቱ ሰውዬ ምን ማለት እንደፈለገ የገባችሁ ሰዎች እኔም ይገባኝ ዘንድ እባካችሁን አስረዱኝ። ጠላታችን ግራ ይግባውና ግራ ግብት ነው ያለኝ። ምን አባቴን ልሁን? አብርሃም እውነቱን ይሆን እንዴ ወያኔ በሽምግልና ሥልጣን ይለቃል የሚለን ያለ - ሊያውም አሥሮ ጢባጢቤ በተጫወተባቸው የትግል ጓደኞቹ ሽምግልና? ወይንስ እያሸፈብን ነው ያለ?